

جلب مشارکت و خرد جمعی؛

گام نخست در اصلاح برنامه‌ی درسی

مهدیه سالار کیا

عکاس: لیلی عرب محمد حسینی*

معلم شیمی ورامین

را نقطه‌ی آغاز فعالیت‌های خود قرار داد. موضوع اصلی این گردهمایی، جمع‌آوری دیدگاه‌های معلمان شیمی در مورد مطالب و مفاهیمی بود که یا جای آن‌ها در کتاب‌ها خالی است، یا به‌طور کامل و دقیق مورد توجه قرار نگرفته است. از آن‌جا که نزدیک به یک دهه، معلمان ما در جریان تدریس کتاب‌های یاد شده تجربه‌های فراوان اندوخته‌اند و در خلال این مدت از تعامل با یک دیگر بهره‌جسته‌اند، می‌توانند مرجع سودمندی برای یافتن خلاء و نارسایی‌های موجود در سرفصل‌های شیمی باشند.

در این نشست، کارشناس مسئول گروه شیمی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، پس از تبیین و تشریح هدف از تشکیل این جلسه، یادآور شد که گروه شیمی اکنون در آغاز این راه، قصد دارد قبل از هرگونه اقدام به تدوین سرفصل‌های جدید، ضمن استفاده از دیدگاه‌های معلمان، از مشورت و همکاری نزدیک آن‌ها در طول مسیر برنامه‌ریزی

نارسایی‌های موجود در سرفصل‌های کتاب‌های شیمی دوره‌ی متوسطه، گروه شیمی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی را بر آن داشت تا در بهار ۸۹، به هدف اصلاح و تکمیل راهنمای برنامه‌ی درسی و جلب مشارکت معلمان شیمی اقدام به برگزاری نشستی منطقه‌ای نماید. این جلسه در خرداد ۸۹ با حضور معلمان گروه‌های آموزشی شهر تهران و برخی شهرستان‌های استان تهران از جمله ناحیه‌ی ۱ و ۲ کرج، دماوند، اشتهارد، ورامین و افرادی از سه استان قم، قزوین و سمنان به عنوان استان‌های هم‌جوار ترتیب یافت. پس از پژوهش‌هایی که ضرورت تغییر در برنامه‌ی درسی و سرفصل‌های کتاب را مورد تأکید قرار می‌داد، گروه شیمی نیز در جهت راه‌اندازی فرایند بازنگری و بهبود راهنمای برنامه‌ی درسی شیمی دوره‌ی متوسطه، بررسی سرفصل‌های موجود در کتاب‌های درسی فعلی

پس از پژوهش‌هایی که ضرورت تغییر در برنامه‌ی درسی و سرفصل‌های کتاب را مورد تأکید قرار می‌داد، گروه شیمی نیز در جهت راه‌اندازی فرایند بازنگری و بهبود راهنمای برنامه‌ی درسی شیمی دوره‌ی متوسطه، بررسی سرفصل‌های موجود در کتاب‌های درسی فعلی را نقطه‌ی آغاز فعالیت‌های خود قرار داد

بهره‌گیرند و به این ترتیب با توجه به اهمیت نقش معلمان در فرایند اجرای برنامه‌ی درسی، نقشی بیش‌تر و تأثیرگذارتر در فرایند تولید و طراحی برنامه‌ی درسی به آنان اختصاص دهد. در واقع، می‌توان جریان گفت‌وگو با ۴۰ شرکت‌کننده‌ی این جلسه را چکیده‌ای از نظرات دبیران سراسر کشور دانست که در آن توجه به آزمایشگاه و تلاش برای تقویت جایگاه فعالیت‌های عملی، از جمله مهم‌ترین خواسته‌های مطرح شده در این گردهمایی بود. با توجه به نقشی که در آغاز جلسه برای اعضای شرکت‌کننده تعریف شد، در اقدامی کم سابقه شیوه‌ی سازماندهی بخش آزمایشگاه در کتاب‌های درسی آینده موردنظر سنجی قرار گرفت و پس از رأی‌گیری موافقت به عمل آمد که فعالیت‌های عملی حضوری چشم‌گیرتر در کتاب‌ها پیدا کنند و در بزم‌بندی ارسالی به سراسر کشور، نمره‌ی جداگانه‌ای برای این فعالیت‌ها در نظر گرفته شود. هم‌چنین شرکت‌کنندگان توافق کردند که در صورت تمایل، ارتباط خود را با گروه شیمی حفظ کنند و در برنامه‌ای که طی دو سال آینده در راستای اصلاح و تکمیل برنامه‌ی دوره‌ی درسی متوسطه ارایه خواهد شد، همکاری و مشاوره داشته باشند.

از جمله موضوعات دیگری که توسط معلمان در این نشست مطرح شد می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- ضعیف بودن انسجام در برخی از مطالب مطرح شده در کتاب‌های فعلی چشم‌گیر است.
- توجه به پتانسیل‌ها، صنایع بومی و منابع شیمیایی در استان‌ها کم‌رنگ است.
- برای تدریس، نیاز به زمان بیش‌تری است.

- به صنایع نفت و گاز و پتروشیمی اهمیت بیش‌تر داده شود و در کتاب‌های آینده بیش‌تر به آن‌ها توجه شود.
- شیمی آلی در قالب بخشی جداگانه در کتاب‌ها گنجانده شود.
- به برقراری هماهنگی بیش‌تر میان مفاهیم کتاب‌های شیمی با کتاب‌های درسی دیگر بویژه در فیزیک و در مبحث ترمودینامیک توجه شود.
- برخی از مباحث بحث برانگیز و پیچیده حذف شده، مباحث کاربردی و ملموس‌تر جایگزین آن‌ها شوند.
- به دلیل اهمیت در فرایند تدریس و یادگیری، ویراستاری علمی-ادبی کتاب‌ها جدی‌تر گرفته شود.
- به فناوری اطلاعات و استفاده از آن در تدوین کتاب‌ها و در فرایند یاددهی-یادگیری توجه شود.
- فناوری‌های نو هم‌چون شیمی هسته‌ای، دانش و فناوری نانو، فناوری زیستی و تلاش برای آشنا کردن دانش‌آموزان با شیمی حیات و داروسازی مورد توجه قرار گیرد.
- به منظور ایجاد انگیزه در فراگیران، مطالب انتخاب شده به گونه‌ای جذاب ارایه شود.
- امید است با برگزاری چنین نشست‌هایی، مشارکت جمعی معلمان علاقه‌مند به پیشرفت آموزش شیمی در کشور هم‌چنان ادامه یابد و خرد جمعی، بر تصمیم‌سازی‌های این حوزه نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد. باشد که رهنمودهای منشأ گرفته از تجربه و دیدگاه‌های گوناگون، همه‌ی ابعاد این حرکت خطیر را روشنایی بخشد.